УДК: 368.5
DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-140-153

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В. О. КЛИМЕНКО, *здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії)*
Уманський національний університет садівництва

У статті детально розглянуто сучасний стан та окреслено загальні тенденції розвитку аграрного страхування в Україні впродовж 2013–2022 рр. Увага приділена інтерпретації основних показників розвитку останнього та його динаміки, зокрема в частині перестрахування (рівень перестрахування становив 60 %), страхових премій та виплат (рівень агрострахових виплат склав 44 %), оптимального портфеля страхових послуг (аграрне страхування у структурі страхового портфеля страховиків займає близько 3 %), приросту страхових платежів (відсутність чітко окресленої тенденції, помітне зменшення у 2022 р. на 60 %).

Проведене дослідження дало змогу зробити висновок про достатній рівень розвитку аграрного страхування з суттєвим поліпшенням якісних ринкових характеристик, а також про наявність кола проблем та невирішених питань в частині функціонування останнього. Встановлено, що наразі український ринок аграрного страхування знаходився в процесі переходу на якісно новий етап функціонування, що в цілому відповідає загальносвітовим тенденціям, маючи при цьому потужний потенціал для подальшого розвитку.

Ключові слова: *аграрне страхування, страховий захист, ринок аграрного страхування, агросектор, страхові послуги, ризики, тенденції розвитку.*

Постановка проблеми. В умовах становлення ринкових відносин страховий захист аграрного сектору відіграє важливу роль для економічної стабільності його розвитку. Відтак, страхування може розглядатися як один із ключових інструментів в частині управління ризиками різної видової сукупності, зокрема виробничими, ринковими і юридичними, однак аграрне страхування недостатньо розвинене в країні.

Наразі Україна має великий потенціал для розвитку аграрного сектору та подальшого впливу на європейський ринок. Водночас, одним з елементів ринкової моделі для аграрного сектору є створення нової потужної системи страхового захисту з метою зниження рівня ризиковості виробничої діяльності. Спектр підприємницького ризику в аграрному секторі суттєво ширший, ніж в інших галузях господарювання, що зумовлено, насамперед, природними чинниками та полягає у відсутності гарантій отримання запланованих результатів виробничої діяльності під впливом природних чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти функціонування такого важливого фінансового інструменту, як аграрне страхування,

досліджувались низкою українських вчених та практиків, серед яких варто виділити Ю. Алескерову, С. Андрос, В. Базилевича, В. Борисову, О. Гаманкову, О. Віленчука, В. Дрануса, О. Лобову, Ю. Лупенка, М. Маліка, М. Мальованого, М. Мних, І. Михайловську, С. Навроцького, С. Осадця, О. Прокопчук, Н. Приказюк, Н. Танклевську, Л. Тулуша, Ю. Улянич та інших.

Незважаючи на значну кількість напрацювань, український ринок аграрного страхування все ще перебуває на етапі становлення і розвивається безсистемно, без чітко окресленої стратегії розвитку та належної державної підтримки, яка б забезпечила прискорення впровадження окремих страхових послуг в галузі.

Показники розвитку ринку аграрного страхування дають можливість окреслити ключові тенденції поточного стану, перебігу основних фінансових процесів та перспективних векторів розвитку як аграрного сектору, так і економіки держави в цілому. Фактично стан розвитку останнього є своєрідним барометром розвитку економіки країни. Саме подальша розбудова дієвого ринку аграрного страхування в Україні має ґрунтуватись на дослідженнях сучасних тенденцій функціонування останнього.

Методика досліджень. Для наукового вирішення поставленої у статті мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання та дослідження економічних явищ. Теоретико-методологічним базисом статті є, в основному, напрацювання вітчизняних науковців і практиків, а також зарубіжних вчених, що займаються дослідженням практики та проблематики розвитку аграрного страхування. У статті використовувалися такі методи дослідження: абстрактно-логічний, монографічний, порівняння, графічний та наукового узагальнення.

Метою даної статті є дослідження сучасного стану та виявлення тенденцій розвитку аграрного страхування в Україні у період за 2013–2022 рр.

Результати досліджень. Страхові послуги в аграрному секторі економіки охоплюють різноманітні види страхування, спрямовані на захист агровиробників від ризиків різної видової сукупності. Зокрема, це може включати страхування врожаю, тварин, обладнання, а також відповідальності за можливі збитки чи шкоду, завдану третім особам. Мета таких послуг полягає у забезпеченні фінансового захисту аграрних виробників у випадку непередбачуваних негативних подій, зокрема таких як природні катастрофи, хвороби тварин, технічні збої тощо.

Перестрахування на ринку аграрного страхування відіграє важливу роль, перш за все, у забезпеченні фінансової стабільності та захисту інтересів страхових компаній, що надають послуги з аграрного страхування. Перестрахування є процесом, за яким страхові компанії передають певну частку ризику, що виникає від укладання страхових полісів, іншим спеціалізованим страховим організаціям – перестраховикам. Це дозволяє страховим компаніям зменшити фінансові ризики, пов’язані з виплатою значних сум компенсацій у разі настання страхового випадку.

Слід зауважити, що у сфері аграрного страхування перестрахування має свої особливості. Оскільки аграрний сектор пов’язаний зі значними ризиками, зокрема такими як природні катастрофи, посухи, епідемії, шкідники тощо,

страхові компанії, які працюють на означеному ринковому сегменті, часто звертаються до перестрахування для забезпечення достатнього рівня захисту від цих ризиків. Відтак, перестрахування на ринку аграрного страхування дозволяє страховим компаніям залучати додаткові фінансові ресурси для покриття ризиків, а також отримувати експертну підтримку та консультації щодо оцінки ризиків та встановлення відповідних тарифів. Це сприяє підвищенню стійкості страхових компаній і довіри соціальних груп, які залучають аграрне страхування.

Важливим аспектом перестрахування на ринку аграрного страхування є розподіл ризику між різними страховими компаніями і перестраховиками. Це дозволяє зменшити потенційні фінансові втрати, які можуть виникнути в результаті страхових випадків, і розподілити їх на кілька учасників ринку. При настанні страхового випадку перестраховик може брати на себе певну частку відшкодування збитків, що сприяє збереженню фінансової стабільності страхових компаній.

Перестрахування на ринку аграрного страхування є необхідним з кількох причин, що узагальнені та представлені на рис. 1.

Необхідність перестрахування

Фінансова стійкість

Сільське господарство стикається з різними ризиками, такими як погода, природні катастрофи, захворювання тварин, шкідники тощо. Означені ризики можуть призвести до значних збитків для аграрних підприємств. Перестрахування допомагає зменшити фінансові наслідки таких збитків шляхом розподілу ризиків між різними страховими компаніями.

Обмеження ризику

Страхові компанії, що надають послуги аграрного страхування, можуть обмежити свій ризик, укладаючи перестрахувальні угоди з іншими компаніями. Це дозволяє їм захистити свої фінансові ресурси в разі масштабних збитків, які можуть виникнути в результаті непередбачених обставин.

Розширення покриття

Перестрахування дозволяє страховим компаніям розширити свою здатність надавати покриття великим ризикам. Воно дозволяє компаніям приймати на себе більше ризику та виплачувати відшкодування в разі збитків, які перевищують їх власні фінансові можливості.

Експертна підтримка

Перестрахувальні компанії зазвичай мають значний досвід і експертизу в управлінні ризиками. Вони можуть надати страховим компаніям консультації та підтримку у розробці продуктів, оцінці ризиків, встановленні цін та управлінні збитками. Це сприяє підвищенню якості і надійності аграрного страхування.

Конкурентоспроможність

Наявність перестрахування на ринку аграрного страхування може сприяти збільшенню конкуренції між страховими компаніями. Конкуренція спонукає компанії залучати клієнтів шляхом надання привабливих страхових продуктів та послуг за доступними цінами.

Рис. 1. Ключові причини необхідності перестрахування на ринку аграрного страхування

Джерело: власні узагальнення та дослідження автора

Отже, перестрахування на ринку аграрного страхування є необхідним для забезпечення фінансової стійкості страхових компаній, зменшення ризику, розширення покриття, отримання експертної підтримки та підвищення конкурентоспроможності.

Рівень перестрахування на ринку аграрного страхування відображає ступінь залучення перестрахувальників (компаній, які надають перестрахування) до покриття ризиків, пов'язаних з аграрним страхуванням. Перестрахування є процесом, у якому страхова компанія передає певну частку ризику іншим компаніям (перестрахувальникам), отримуючи від них фінансовий захист у разі страхових виплат.

На ринку аграрного страхування рівень перестрахування вказує на те, яка частка страхового портфеля (сукупність укладених страхових полісів) компанії застрахована перестраховиками. Вищий рівень перестрахування означає, що більша частка ризиків, пов'язаних з аграрним страхуванням, передана на покриття іншим компаніям, що сприяє зменшенню фінансового ризику для первинної страхової компанії. Це може бути важливо, оскільки аграрне страхування може включати значні ризики, пов'язані зі збитками від природних катаклізмів, погіршенням врожаю або іншими аграрними ризиками.

Важливим фактором визначення рівня перестрахування на ринку аграрного страхування є оцінка ризиків, що залежать від конкретних умов ринку, географічних особливостей та типів страхових полісів. Рівень перестрахування може варіюватися від компанії до компанії та залежати від їхньої стратегії ризикового управління.

Рівень перестрахування на ринку аграрного страхування за період 2013-2022 рр. відображено на рис. 2.

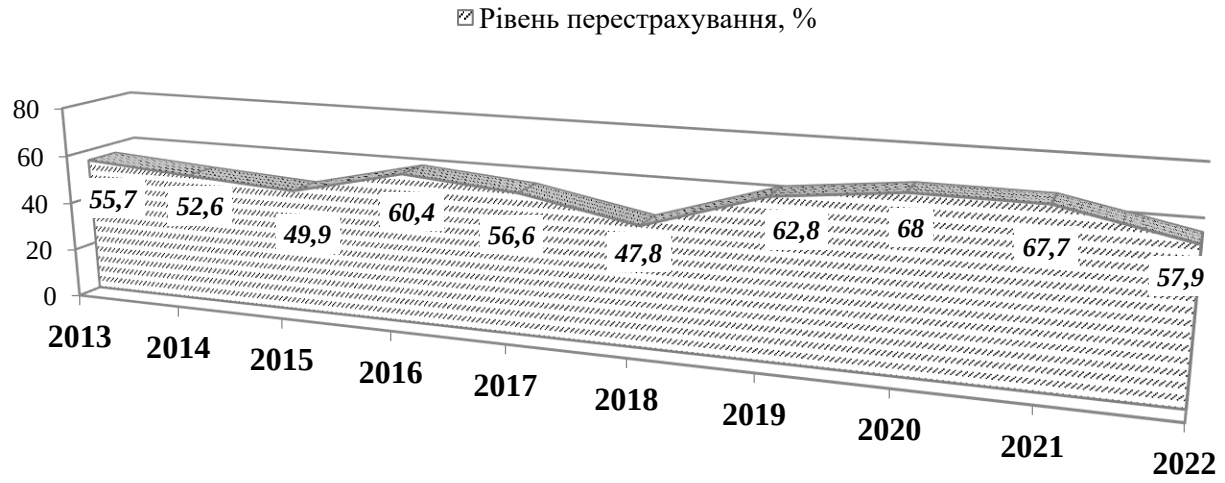

Рис. 2. Рівень перестрахування на ринку аграрного страхування за 2013–2022 рр., %

Джерело: дані Нацкомфінпослуг та НБУ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Аналізуючи дані рис. 2 слід зауважити, що рівень перестрахування на ринку аграрного страхування України в середньому за десять років становить 60 %.

Мінімальне значення показника за досліджуваний період сягало рівня 48 %, максимальне – 70 %. Загалом слід зазначити, що високий рівень перестрахування на ринку аграрного страхування може свідчити про більшу стабільність та здатність страхової компанії впоратися зі значними збитками, пов'язаними з аграрними ризиками.

Отже, перестрахування на ринку аграрного страхування є важливим інструментом для забезпечення стійкості та надійності аграрного страхування. Воно дозволяє страховим компаніям ефективно управляти ризиками, залучати додаткові ресурси та захищати інтереси своїх клієнтів у випадку страхових подій.

Формування оптимального портфеля страхових послуг є важливим завданням для забезпечення ефективного страхового захисту з можливістю отримання максимального прибутку страховиком виходячи із прийнятного рівня ризику і максимізації вигоди для страхувальника.

Оптимальний портфель страхових послуг повинен враховувати індивідуальні потреби та обставини страхувальника, а також його фінансові можливості [1].

Основні аспекти, які доцільно враховувати при формуванні оптимального портфеля страхових послуг:

1. Аналіз ризиків: оцінка поточних фінансових ризиків страхувальника та ідентифікація областей, в яких страховий захист є необхідним.
2. Визначення потреб: ідентифікація та аналіз потреб страхувальника в страховому захисті.
3. Дослідження ринку: вивчення досвіду функціонування різних страхових компаній і їх продуктових пропозицій в означеному сегменті страхового ринку.
4. Бюджетування: визначення бюджету страхувальника щодо страхових послуг і знаходження балансу між потребами в страховому захисті та фінансовими можливостями.
5. Диверсифікація: розгляд можливостей розподілу страхових потреб конкретного страхувальника між різними компаніями, що може зменшити ризики і забезпечити більш гнучкий захист.
6. Консультація з фахівцем: розгляд можливостей звернення до професіоналів – страхових посередників (страхових агентів, брокерів), що зможуть надати особисту консультацію і допомогти обрати найкращий портфель страхових послуг, що відповідає потребам і обставинам конкретного страхувальника.

У цьому контексті важливо розуміти, що формування оптимального портфеля страхових послуг – це індивідуальний процес і залежить від конкретних потреб та особливостей як страхувальника, так і страховика.

Дані щодо питомої ваги аграрного страхування у портфелі страхових організацій, що функціонують на вітчизняному страховому ринку за досліджуваний період представлено на рис. 3.

Рис. 3. Питома вага аграрного страхування у портфелі українських страхових організацій за 2013–2022 рр., %

Джерело: данні Нацкомфінпослуг та НБУ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Як видно із даних рис. 3 частка аграрного страхування у портфелі страхових організацій, що функціонують на страховому ринку України за досліджуваний період є досить незначною: за 2020–2022 рр. аграрне страхування у структурі страхового портфеля страховика займає менше 1 %, за 2013–2019 рр. – в середньому наближається до рівня 4 %. У цьому контексті слід зауважити, що серед трьох ключових галузей страхової діяльності найбільшу *питому вагу* портфеля страхових організацій займає традиційно *майнове страхування* (75 %), слаборозвиненими залишаються галузь особистого *страхування* (15 %) та страхування відповідальності (10 %) [2–3].

Страхові премії – це платежі, які здійснює страхувальник страховій компанії в обмін на страховий захист. Іншими словами – це сума коштів, яку страхувальник сплачує за покриття ризиків, пов’язаних зі страховим полісом. Величина страхової премії визначається на основі ризиків, пов’язаних з конкретним видом страхування, індивідуальних характеристик страхувальника та умов конкретного договору.

Страхові виплати – це суми грошей, які страхова компанія виплачує страхувальникові (або іншій особі) в разі настання страхового випадку, передбаченого умовами страхового полісу. Тобто це компенсація, яку страхова компанія надає страхувальнику для покриття збитків, зазначених у полісі. Розмір виплати визначається умовами страхового полісу та обставинами, пов'язаними зі страховим випадком.

Зібрані страхові премії та здійснені страхові виплати на страховому ринку відображають фінансові потоки, пов’язані з укладанням та виконанням страхових контрактів. Зібрані страхові премії представляють суми, які страхові компанії отримують від своїх клієнтів за надання страхового покриття. Ці премії виступають основним джерелом доходів страхових компаній.

Здійснені страхові виплати відображають суми, які страхові компанії виплачують своїм клієнтам в разі настання страхового випадку або збитку, на який було надано страхове покриття. Ці виплати представляють суми, які

страхові компанії витрачають для відшкодування збитків та виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками.

Рівень зібраних страхових премій та здійснених страхових виплат може відображати фінансову стабільність та результативність функціонування конкретної страхової компанії, а також загальну активність страхового ринку. Високі зібрані премії та низькі виплати можуть свідчити про успішну діяльність страхової компанії, тоді як низькі премії та високі виплати можуть вказувати на фінансові труднощі або значні ризики на ринку. Враховуючи зібрані премії та здійснені виплати, страхові компанії аналізують свою фінансову позицію на страховому ринку, приймають рішення щодо ціноутворення страхових послуг, оцінюють ризики та встановлюють резерви для забезпечення своєї фінансової стійкості та здатності виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

Розглянемо розмір страхових премій, виплат та рівень виплат в розрізі ТОР-15 страховиків, що надавали послуги з аграрного страхування спочатку за 2013 р., а потім за 2022 р. Найбільший розмір страхових премій у 2013 р. на ринку аграрного страхування був зібраний СК «ЗДОРОВО» – 51 904 тис. грн, натомість найбільший розмір страхових виплат був здійснений СК «ІНГО Україна» – 4 654,6 тис. грн. Величина рівня страхових виплат за 2013 р. є найбільшою за СК «ТЕКОМ» – 287, 15 %, тобто компанія майже у тричі здійснила більші виплати агровиробникам а ніж з акумулювала страхових премій від останніх (рис. 4).

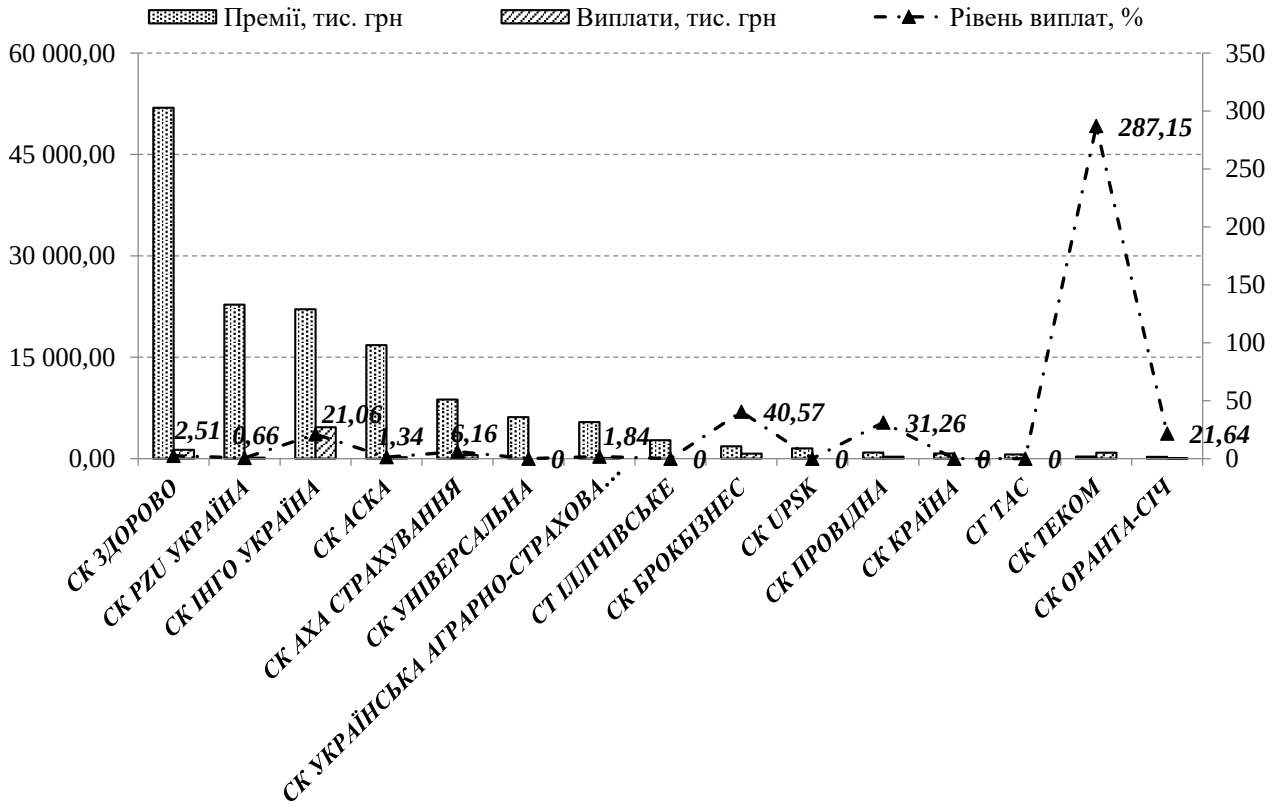

Рис. 4. Розмір страхових премій, виплат (тис. грн) та рівень виплат (%) в розрізі ТОР-15 страховиків, що надають послуги з аграрного страхування за 2013 р.

Джерело: дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та https://forinsurer.com/ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Слід зауважити, що у 2022 р. СК «PZU УКРАЇНА» стала лідером як за розміром зібраних страхових премій, так і за величиною здійснених страхових виплат агровиробникам. Так, розмір страхових премій, що зібрала означена компанія на ринку аграрного страхування у 2022 р. склав 43 687 тис. грн, страхових виплат, що був здійснений компанією – 2 3253 тис. грн.

Величина рівня страхових виплат за 2022 р. є найбільшою за СК «ПРОВІДНА» – 418,75 %, тобто компанія у чотири рази здійснила більші виплати агровиробникам ніж з акумулювала страхових премій від останніх. Схожа ситуація мала місце і за СК «ЕТАЛОН» – розмір здійснених страхових виплат компанією майже у двічі (177,2 %) перевищив величину зібраних страхових премій з аграрного страхування (рис. 5).

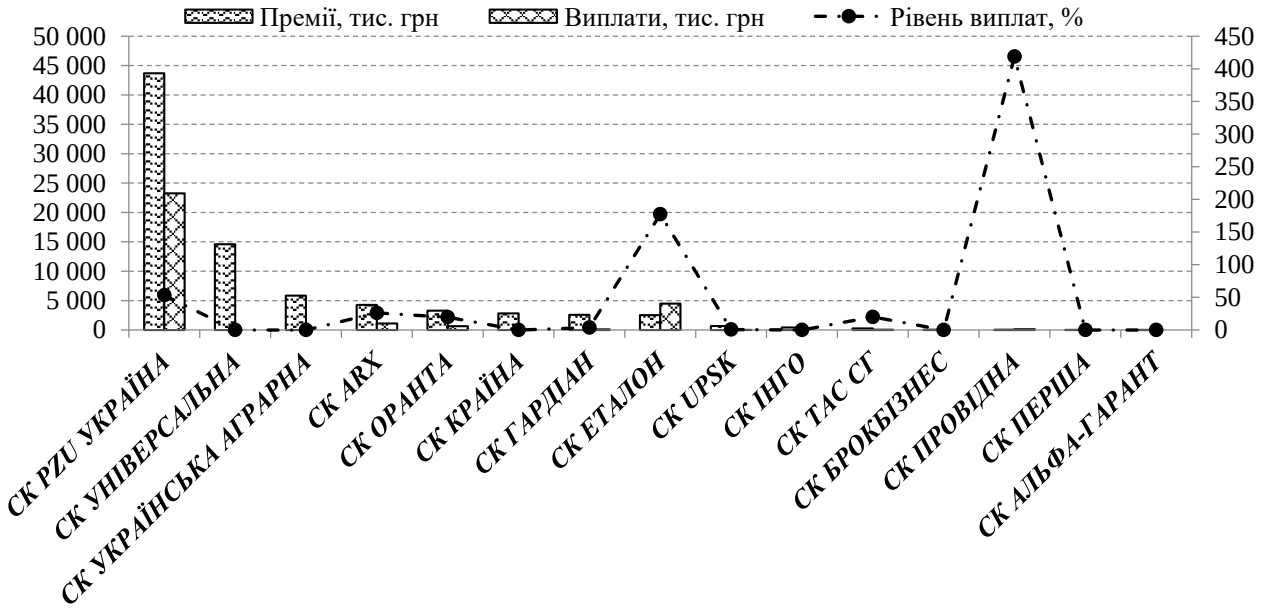

Рис. 5. Розмір страхових премій, виплат (тис. грн) та рівень виплат (%) в розрізі ТОР-15 страховиків, що надають послуги з аграрного страхування за 2022 р.

Джерело: Національного банку України та https://forinsurer.com/ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Далі зупинимося на загальних показниках розміру страхових премій, виплат, рівня виплат в розрізі ринку аграрного страхування за 2013–2022 рр. (рис. 6). Аналізуючи дані рис. 6, слід відмітити, що показники як розміру зібраних страхових премій, та і здійснених страхових виплат на ринку аграрного страхування за 2013-2022 рр. не мають чітко окресленої тенденції. Так, величина зібраних страхових премій на ринку аграрного страхування зростала з 2013 р. до 2017 р., починаючи з 2018 р. аналізований показник характеризувався спадаючою тенденцією. Показник розміру здійснених страхових виплат за означений період варіював від 15 259 тис. грн до 29 830 тис. грн, набувши максимального значення у 2020 р. – 351 849 тис. грн.

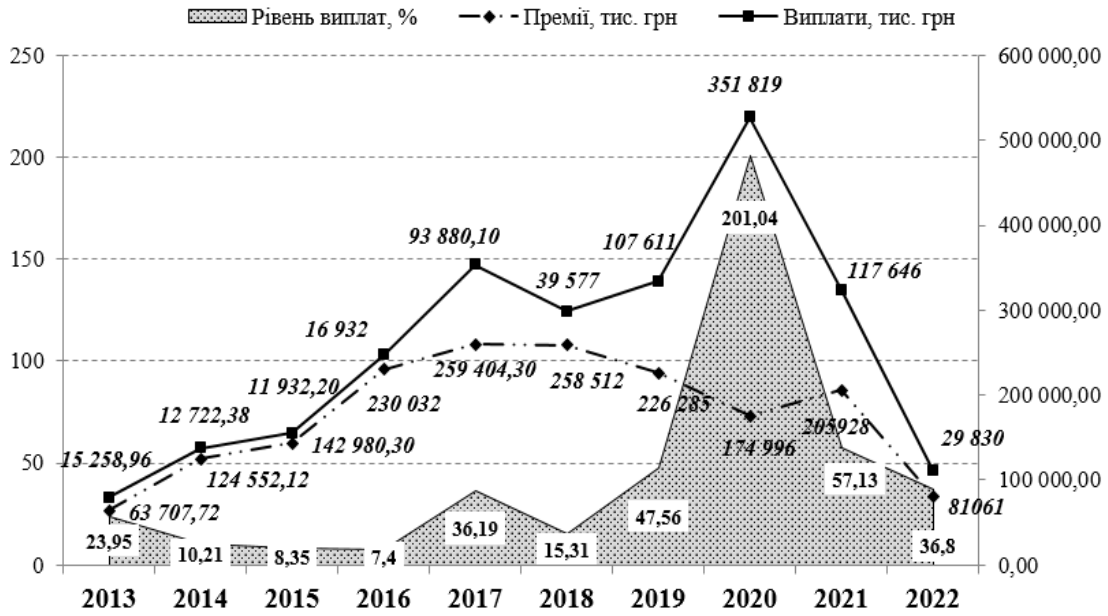

Рис. 6. Розмір страхових премій, виплат (тис. грн) та показник рівня виплат (%) в загальному розрізі страховиків, що надають послуги з аграрного страхування за 2013–2022 рр.

Джерело: дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; Національного банку України та https://forinsurer.com/ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Рівень агрострахових виплат в середньому за 2013–2022 рр. склав 44,4 %. Максимального значення досліджуваний показник сягнув у 2020 р. склавши 201 %, тобто страхові компанії здійснили виплат аграрним виробникам, що у двічі перевищили розмір зібраних страхових премій від останніх.

Приріст страхових платежів на страховому ринку вказує на збільшення сум страхових внесків, що страхові компанії отримують від клієнтів за надані страхові послуги. Даний показник може бути як позитивним, так і негативним явищем залежно від обставин та спричинений різними факторами (рис. 7).

Позитивний приріст страхових платежів	***Негативний приріст страхових платежів***
фактори впливу	*фактори впливу*
Збільшення попиту на страхові послуги	Зменшення попиту на страхові послуги
Загальне економічне зростання	Конкуренція на страховому ринку
Збільшення вартості страхових послуг	Зменшення страхового ризику

Рис. 7. Ключові фактори впливу на приріст страхових платежів в загальному на страховому ринку України

Джерело: авторське узагальнення на основі джерел [4–5; 7]

Варто зауважити, що показник приросту страхових платежів є важливим показником для страхових компаній, оскільки він може вплинути на доходи, прибуток і фінансову стійкість останніх. Страховики постійно моніторять приріст страхових платежів, аналізуючи причини змін, щоб приймати вчасно відповідні стратегічні рішення [9–12].

На приріст страхових платежів на страховому ринку України в розрізі послуг з аграрного страхування можуть впливати різноманітні фактори. Ключові з них згруповано та представлено на рис. 8.

Кліматичні умови

зміни кліматичних умов можуть призводити до збільшення ризику стихійних лих, таких як посухи, повені, град та інші небезпеки для вирощування сільськогосподарських культур. Означені обставини стимулюють аграріїв більше цікавитися аграрним страхуванням і, як наслідок, збільшити страхові платежі

Економічна ситуація

загальна економічна ситуація в країні може впливати на здатність аграріїв оплачувати страхові премії. У періоди економічної нестабільності сільськогосподарські підприємства можуть зменшувати витрати, включаючи страхові платежі

Законодавство та підтримка держави

рівень підтримки аграрного страхування з боку держави може впливати на його популярність серед агровиробників. Якщо держава надає фінансову підтримку або інші заходи підтримки для стимулювання аграрного страхування, це може сприяти зростанню страхових платежів

Інновації в агротехнологіях

впровадження новітніх агротехнологій може зменшити ризики вирощування сільськогосподарських культур та збільшити їх врожайність. Це може позитивно позначитися на ризиках страхових компаній і зменшити необхідні страхові платежі

Інфраструктура страхування

розвиток інфраструктури страхування, включаючи збільшення кількості страхових компаній та продуктів, доступних на страховому ринку, може стимулювати конкуренцію та знижувати страхові тарифи. З іншого боку, покращена інфраструктура може зробити страхування більш доступним для агровиробників

Рівень свідомості та освіти

рівень свідомості агровиробників щодо аграрного страхування може впливати на популярність страхових продуктів. Зростання освіченості та розуміння переваг аграрного страхування може призводити до збільшення попиту на такі послуги

Ризикові фактори

загальний рівень ризиків для сільськогосподарських культур, таких як хвороби рослин, шкідники, низька якість ґрунту та інші фактори, може впливати на розмір страхових платежів. Зростання ризику може призводити до підвищення страхових тарифів, тобто збільшення вартості страхових послуг

Рис. 8. Сукупність факторів впливу на приріст страхових платежів на страховому ринку України в розрізі послуг з аграрного страхування

Джерело: власні узагальнення та дослідження автора

Тенденція приросту страхових платежів на страховому ринку України в розрізі послуг з аграрного страхування за 2013–2022 рр. відображена на рис. 9.

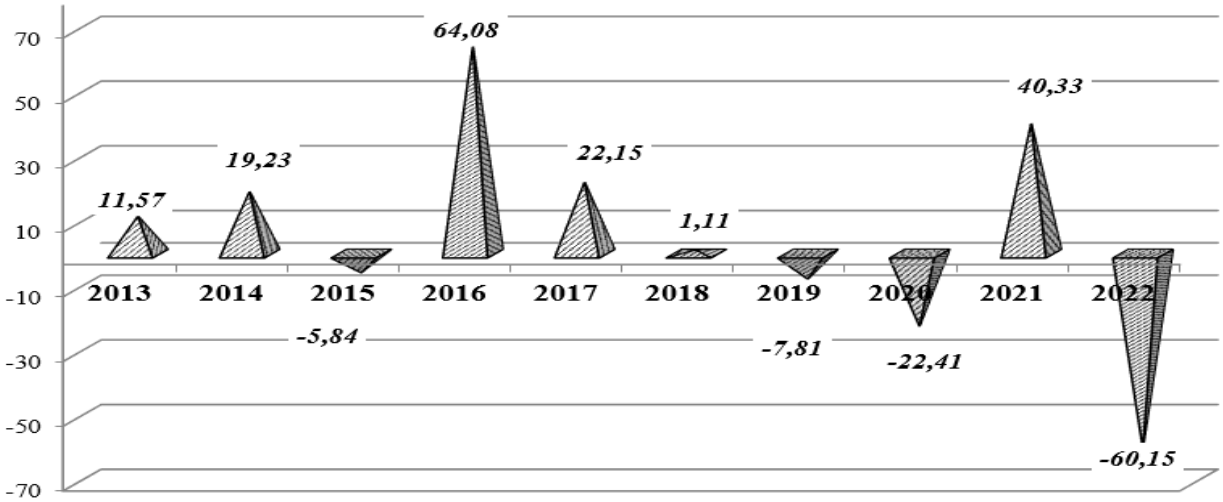

Рис. 9. Приріст страхових платежів на страховому ринку України в розрізі послуг з аграрного страхування за 2013-2022 рр. , %

Джерело: дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; Національного банку України та https://forinsurer.com/ (розраховано, побудовано та представлено автором)

Зазначені фактори є лише декількома з багатьох, які можуть впливати на страхові платежі в розрізі послуг з аграрного страхування. Складна взаємодія усіх цих чинників визначає розвиток ринку страхування в цій сфері.

Висновки. Стаття присвячена актуальним питанням пов'язаним із особливостями розвитку аграрного страхування в Україні у контексті сучасних трансформаційних змін у період за 2013–2022 рр. Результати дослідження розкривають особливості його розвитку в розрізі окремих складових, зокрема загальних показників та критеріїв, що його характеризують.

Проведене дослідження дало змогу зробити висновок про достатній рівень розвитку аграрного страхування (в розрізі детального аналізу ключових показників) з суттєвим поліпшенням якісних ринкових характеристик, а також про наявність кола проблем та невирішених питань в частині функціонування останнього. Встановлено, що наразі ринок аграрного страхування знаходився в процесі переходу на якісно новий етап функціонування, що в цілому відповідає загальносвітовим тенденціям, маючи при цьому потужний потенціал для подальшого розвитку.

Література:

1. Віленчук О. М. Оцінка потенціалу розвиту страхування сільськогосподарської продукції в Україні. *Економіка АПК.* 2017. № 8. С. 56–64.

2. Віленчук О. М., Чугаєвська С. В. Методичні підходи до оцінювання пріоритетності бізнес-процесів на ринку аграрного страхування. *Сталий розвиток економіки.* 2018. № 3 (40). С. 183–190.

3. Непочатенко О. О., Юдін В. К. Страховий захист аграрних ризиків. *Мукачівський державний університет. Електронне фахове видання*. 2016. Вип. 2. С. 572–577.

4. Приказюк Н., Моташко Т. Роль інтернету в реалізації страхових послуг. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.* 2014. № 3 (156). С. 45–51.

5. Прокопчук О. Т. Сучасний стан та тенденції розвитку системи страхування сільськогосподарських культур в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва.* 2017. Вип. 91. Ч. 2: Економічні науки. С. 86–100.

6. Прокопчук О. Т. Розвиток українського ринку страхових послуг в контексті забезпечення економічної безпеки країни. *Збірник праць Уманського національного університету садівництва*. 2019, Вип. 94. Ч. 2: Економічні науки. С. 69-85. DOI 10.31395/2415-8240-2019-94-2-69-85.

7. Прокопчук О. Т., Клименко В. О. Параметрична схема страхового захисту для аграрного сектору економіки України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2023. Вип. 102. Ч. 2 : Економічні науки. С. 60-71. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-60-71.

8. Улянич Ю. В., Прокопчук О. Т., Улянич К. Ф. Зарубіжний досвід страхування аграрних ризиків та доцільність його застосування в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Умань, 2013. Вип. 83. Ч. 2 : Економіка. С. 227–234.

9. Nesterchuk Y., Prokopchuk O., Tsymbalyuk Y., Rolinskyi O., Bilan Y.Current status and prospects of development of the system of agrarian insurance in Ukraine, *Investment Management and Financial Innovations.* 2018. Vol. 15. № 3. P. 56–70.

10. Prokopchuk O., Prokopchuk I., Mentel G. Index Insurance as an InnovativeTool for Managing Weather Risks in the Agrarian Sector of Economics. *Journal of Competitiveness.* 2018. Vol. 10. № 3. P. 119–131.

11. Verhoef P., Donkers B. Predicting customer potential value an applicationin the insurance industry. *Decision support systems.* 2001. Vol. 32. № 2. P. 189–199.

12. Zubor-Nemes A., Fogarasi J., Kemény G. Farmers' responses to thechanges in Hungarian agricultural insurance system. *Agricultural Finance Review.* 2018. Vol. 78. № 2. P. 275–288.

References:

1. Vilenchuk, O. M. (2017). Evaluation of the potential for the developmentof insurance of agricultural products in Ukraine. *Economics of the agro-industrial complex*,2017, no. 8, pp. 56–64. (in Ukrainian).

2. Vilenchuk, O. M., Chugaevska, S. V. (2018). We methodically go toassess the priority of business processes on the agricultural insurance market. *Steel development of the economy*, 2018, no. 3 (40), pp. 183–190. (in Ukrainian).

3. Nepochatenko, O. O., Yudin, V. K. (2016). Insurance protection of agrarianrisks. *Mukachevo State University. Electronic professional Edition*, 2016, no. 2, pp. 572–577. (in Ukrainian).

4. Prikaziuk, N., Motashko, T. (2014). The role of the Internet in the realization of insurance services. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 2014, no. 3 (156), pp. 45–51. (in Ukrainian).

5. Prokopchuk, O. T. (2017). The current state and trends of the development ofthe system of insurance of agricultural crops in Ukraine. *Collection of scientific*

works of Uman National University of Horticulture, 2017, no. 91, pp. 86–100. (in Ukrainian).

6. Prokopchuk, O. T. (2019). The development of the Ukrainian market of insurance services in the context of ensuring the economic security of the country. *Collection of scientific works of Uman National University of Horticulture*, 2019, no. 94. Part 2: Economic sciences, pp. 69–85. DOI 10.31395/2415-8240-2019-94-2-69-85. (in Ukrainian).

7. Prokopchuk, O. T., Klymenko, V. O. (2023). Parametric scheme of insurance protection for the agricultural sector of the Ukrainian economy. *Collection of scientific papers of Uman National University of Horticulture*, 2023, Issue 102, p. 2 : Economic sciences, pp. 60–71. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-60-71. (in Ukrainian).

8. Ulyanych, Y. V., Prokopchuk, O. T., Ulyanych, K. F. (2013). Foreign experience of agricultural risk insurance and the feasibility of its application in Ukraine. *Collection of scientific works of Uman National University of Horticulture*, 2013, Issue 83, p. 2: Economics, pp. 227–234. (in Ukrainian).

9. Nesterchuk, Y., Prokopchuk, O., Tsymbalyuk, Y., Rolinskyi, O., Bilan, Y. (2018). Current status and prospects of development of the system of agrarian insurance in Ukraine, *Investment Management and Financial Innovations,* 2018, vol. 15, no. 3, pp. 56–70.

10. Prokopchuk, O., Prokopchuk, I., Mentel, G. (2018). Index Insurance as anInnovative Tool for Managing Weather Risks in the Agrarian Sector of Economics. *Journal of Competitiveness,* 2018, vol. 10, no. 3, pp. 119–131.

11. Verhoef, P., Donkers, B. (2001). Predicting customer potential value anapplication in the insurance industry. *Decision support systems,* 2001, vol. 32, no. 2, pp. 189–199.

12. Zubor-Nemes, A., Fogarasi, J., Kemény, G. (2018). Farmers' responses tothe changes in Hungarian agricultural insurance system. *Agricultural Finance Review,* 2018, vol. 78, no. 2, pp. 275–288.

Annotation

Klymenko V. O.

Trends in the Development of Agricultural Insurance in Ukraine

The article is devoted to topical issues related to the peculiarities of the development of insurance services in the agricultural sector of the Ukrainian economy in the context of the new transformational changes in the period 2013–2022.

The article describes in detail the current state and outlines the general trends in the development of insurance services in the agricultural sector of Ukraine's economy in 2013–2022. The results of the study reveal the peculiarities of agricultural insurance development in the context of individual components, in particular, the general indicators and criteria that characterise it.

Attention is paid to the interpretation of the main indicators of agricultural insurance development and its dynamics, in particular in terms of reinsurance (the level of reinsurance was 60 %), insurance premiums and payments (the level of agricultural insurance payments was 44 %), the optimal portfolio of insurance services (agricultural insurance in the structure of the insurance portfolio of insurers is about 3 %), and the growth of insurance payments (no clearly defined trend, a noticeable decrease by 60 % in 2022).

It is determined that reinsurance in the agricultural insurance market is necessary to ensure the financial stability of insurance companies, reduce risk, expand coverage, obtain expert support and increase competitiveness. Level of reinsurance in the agricultural insurance market reflects the degree of involvement of reinsurers (reinsurance companies) in covering agricultural insurance risks. Reinsurance is a process in which an insurance company transfers a certain share of risk to other companies (reinsurers), receiving financial protection from them in the event of insurance claims.

It is established that the share of agricultural insurance in the portfolio of insurance organisations operating in the Ukrainian insurance market during the analysed period is quite insignificant: in 2020–2022, agricultural insurance in the structure of the insurer's insurance portfolio is less than 1 %, and in 2013–2019, it is on average close to 4 %. The level of agri-insurance payments averaged 44.4 % in 2013–2022. The study has led to the conclusion that there is a sufficient level of development of agricultural insurance (in terms of a detailed analysis of key indicators) with a significant improvement in the quality of market characteristics, as well as a number of problems and unresolved issues in the functioning of the latter. It is established that at present the agricultural insurance market is in the process of transition to a qualitatively new stage of functioning, which is generally in line with global trends, while having a strong potential for further development.

Key words: *agricultural insurance, insurance protection, agricultural insurance market, agricultural sector, insurance services, risks, development trends.*